

Galvenās tēzes:

- Latvijas stabilitātes programma (SP) 2018.–2021. gadam paredz gan nominālās, gan arī strukturālās bilances uzlabošanu sākot ar 2019. gadu salīdzinot ar iepriekšējiem plāniem.
- Nodokļu reforma 2018. un 2019. gados nepastiprina valsts budžeta ieņēmumu pusi un attālinās no valdības mērķa par nodokļu 1/3 no IKP iekasējamības sasniegšanas.
- Ekonomiskā izaugsme 2017. gadā bijusi straujāka, kā gaidīts, taču darbaspēka tirgū turpināja pieaugt saspilējums.
- Padome atzinīgi vērtē Valdības noteikto vispārējās valdības mērķi samazināt vispārējās valdības parādu līdz 36% no IKP 2021. gadā (1.attēls).

Makroekonomikas pārskats

Straujā Latvijas ekonomikas izaugsme un valdības īstenotās darba spēka nodokļu reformas ir radījušas papildu stimulu darba tirgū un neto darba algas pieaugumam, it sevišķi zemo algu saņēmējiem. Vienlaikus spiedienu uz darba samaksas kāpumu 2017. gadā veicinājis pieaugošs darba spēka deficīts un fiskālā ekspansija, kā rezultātā produktivitātes pieauguma temps pēdējos gados ir atpalicis no salīdzinoši straujā atalgojuma līmeņa kāpuma. Ilgtermiņā Latvijā joprojām saglabājas salīdzinoši augsta strukturālā bezdarba problemātika un bezdarba reģionālās atšķirības.

Fiskālais pārskats īsā termiņā

Nodokļu reformai kopumā ir negatīva ietekme uz kopējo nodokļu ieņēmumu apjomu īstermiņā, lai gan labvēlīgie ekonomikas attīstības apstākļi ļauj pamazām kāpināt kopējos nodokļu ieņēmumus. Nodokļu reforma rada nelielu pozitīvu ietekmi uz valdības fiskālo bilanci, jo spēcīgi ekonomiskie rādītāji kompensē negatīvo ietekmi un nodrošina augstākus galvenos ieņēmumu rādītājus. Spēcīgi ekonomiskie apstākļi apstiprina, ka ir izvēlēts pareizais laiks, lai ieviestu izmaiņas Latvijas nodokļu sistēmā, taču jāņem vērā arī tas, ka reforma ignorē pieaugošās valsts izdevumu vajadzības.

Fiskālais pārskats vidējā termiņā

Nodokļu un VSAOI ienākumu pret IKP īpatsvars nepieaugs tuvākajos gados, kas ir kritiski risināms jautājums, ievērojot ES fondu (uzturēšanas un kapitāla transakcijas) ieņēmumu ietekmi. Lēšot šo ārējo ieņēmumu samazinājumu, un nepieciešamību aizstāt ar vietējiem nodokļu ieņēmumiem, lai saglabātu vismaz iepriekšējā līmenī nodrošinātos valsts pakalpojumus, Valdībai ir nepieciešams izstrādāt rīcības plānu ieņēmumu īpatsvara ilgtspējīgam līmenim un tā nodrošināšanai (2.attēls). Pašreizējais parāda līmenis var nenorādīt uz nenovēršamu maksāspējas apdraudējumu, taču tas vājina Latvijas spēju izturēt pieprasījuma svārstības finansējuma šoku gadījumā. Tautsaimniecības augsmes laikus valdība var izmantot ieņēmumu pārsniegumu, lai samazinātu deficītu un parādu, un izveidotu fiskālo rezervi. Strukturālās bilance mērķis 2019.gadā ir -0,8% no IKP, 2020.gadā -0,4% no IKP un 2021.gadā -0,5% no IKP.

Fiskālais ietvars un nacionālie fiskālie riski

Ņemot vērā tendences pasaulē un pieejamo informāciju Latvijā, ir paredzams, ka pieprasījums pēc publiskās un privātās partnerības (PPP) projektiem pieaugs. Jāņem vērā, ka Eiropas Savienības līdzfinansējuma iespējas samazināsies un būs vēlēšanās piesaistīt citu finansējumu. Ņemot vērā minētos faktus, PPP projektu īstenošana ir cieši saistīta ar valdības fiskālo bilanci, līdz ar to būtu nepieciešams īstenot fiskālo risku konkrētu identificēšanu un kvantitatīvu noteikšanu. Tāpat arī 2018. gada 1. pusgada finanšu sektora notikumi parāda, ka padarītais nav ļāvis novērst visus riskus. Paaugstinātās kapitāla un rezervju prasības bankām, kuras galvenokārt veic nerezidentu klientu apkalpošanu pasargā valsts budžetu un Noguldījumu garantiju fondu no tiešiem zaudējumiem. Tomēr atteikumi piekļuvei starptautisko maksājumu sistēmai un reputācijas riski rada reālus ekonomiskos zaudējumus. Skaidra risku apzināšanās, skaitliskais novērtējums un atspoguļošana valdības risku deklarācijā ir būtiska prioritāte.

Galveno rādītāju prognozes

		2018 p	2019 p	2020 p	2021 p
Reālā IKP pieaugums	[% g-pret-g]	4	3,4	3	2,9
Nominālā IKP pieaugums	[% g-pret-g]	7,2	6,5	5,8	5,4
Inflācija	[%]	2,8	2,4	2,1	2,1
IKP deflators	[%]	3,1	3	2,7	2,5
Potenciālā IKP izaugsme	[% g-pret-g]	3,4	3,4	3,3	3,3
Izlaižu starpība	[% no IKP]	1,1	1	0,7	0,3

Avots: Fiskālās disciplīnas padomes uzraudzības starpziņojums par Latvijas Stabilitātes programmu 2018.-2021.gadam. 2018.g.aprīlis. Pieejams: <http://fdp.gov.lv/06042018-starpziņojums-vedoklis>.

1.attēls: Vispārējās valdības parāds: prognozes un faktiskais līmenis, % no IKP. Avots: Valsts kase.

2.attēls: Nodokļu ieņēmumi un VSAOI ienākumi pret IKP, % no IKP. Avots: FM.

